

פרוטוקול מס' 113 /

מישיבת ועדת הכספים, סיום ד', י"ח בסיון תשט"ו
(8.6.55), בשעה 8.45

נוכח: חברי הועדה: י. גורי - היו"ר
 ק. לוז
 א. ציזלינג
 י. בדר
 ז. שפר
 ח. רובין
 ח. לטון
 ש. דיין
 א. הרצפלד
 ח. אריאב
 ש. בז'רנו
 י. פורדר

סופנים:
 שר האוצר ל. אשכול
 ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל
 פ. ספיר - הסנהל הכללי של משרד האוצר
 ט. רוזטי - מזכיר הכנסת
 מר קיסרון - מטעם משרד המשפטים
 טר בר-יוסף - מטעם בנק ישראל

- סדר-היום:
1. איטור שיטוט בעודפים מתקציב הכנסת לשנת 1954/55 בסך 10,000 ל"י;
 2. סיום הדיון בדו"ח נגיד בנק ישראל על עליית אמצעי התשלום בתקופה 30.1.54 - 30.1.55;
 3. חוק עידוד הטקעות הון

פותח את הישיבה

היו"ר י. גורי:

נתקבל סכתב מקצין הכנסת מר אצור בקטר להקמת טבנה לצרכי הכנסת ברח' בארי. (קורא את הסכתב)

כן נתקבל סכתב באותו ענין מיו"ר הכנסת.

(קורא את הסכתב)

מכאן אפשר ללמוד שהכנסת השליטית חטב

עוד נבנין זה.

מר רוזטי:
 אני רוצה שנמנע מפירסום מוקדם בענין זה, כי כידוע כשמתחילים לפרסם דברים העניינים סתמכיים, מתמול החליטה הנטיאות סופית בקטר עם הטבנה החדש לכנסת. נחנן בקריה עם המקומות, היתה בחירה בין שלטה מקומות, ואת זה יענין את הועדה הזאת ווכל למסוד למה חל העיכוב.

לפי התוכנית שהוגשה על ידי ועדת הקריה
 מבנה הכנסת צריך היה להיות - לפי דעתי ולפי הסקפתי - קרוב מדי
 לבנייני הסטלה, אני עומתי על כך שבנין הכנסת לא יהיה סמוך לבנייני
 הסטלה, חוטבני שאוד העקרונות של בניית פרלמנט הוא לבנותו באופן סמלי
 נפרד מיתר הבניינים הסטלתיים. כפי שאמרתי אחרת הוחלט סופית על
 סקום מבנה הכנסת. אני מעריך שבחלק של הבנין שייבנה בשני שלבים, יתכן
 שהכנסת הרביעית תוכל לשבת. בינתיים לפנינו 4 שנים, לכן חוטבני שהתקונים
 בבנין הנוכחי של הכנסת הכחייים. במטרת האפשרויות של הבית הזה אנו
 מוכרחים לעשות את השיפורים האפשריים: לשכן את המסורה במבנה ארעי,
 להשתמש בחדר המסורה כבחדר התלבוש לקהל - במקום שהקהל יעמוד באורך כפי
 שזה עכשיו - לתת לנהגים חדר סיווח, תחת שיטבו בסזון ויתפסו מקומות.
 בזמנו היתה התנגדות מצד עיריית ירושלים, אבל כעת הענין סודר.
 המבנה הארעי יהיה במגרש הריק כול הכנסת, סביבו תהיה גינה.
 ביצוע התוכנית הזאת יעלה 26,500; המבנה ניתן להעברה למקום אחר.

ה. רובין:

האם יועברו אליו חדרי מסודר?

מר רוזנצו:

לא, יתכן שבו יהיה חדר טווח לסדרבים.
 זה יהיה צדף הלוקונים.

ה. רובין:

אם עושים זאת, למה אינכם מנסים להעביר
 כמה חדרים מבנין זה?

מר רוזנצו:

השאלה היא מה אפשר להעביר לשם. לעת עתה
 יש רק חדר אחד נוסף, אבל טרם הוחלט מה

אפשר להעביר.

היו"ר י. גורי:

אני מניח שועדת הכספים לא תוכל להתנגד
 לזה, אין בדירה אחרת.

ה צ ב ע ה

אשר שיטוט בעודפים מתקציב הכנסת לשנת הכספים
 1954/55 בסך 10,000 ל"י, לשיפורים בבנין הכנסת
 ולהקמת מבנה ארעי.

היו"ר י. גורי:

אני מברך את נגיד בנק ישראל: ברוך לשלום.
 רשומות לפניך שאלות חברי הועדה, אבל
 בסיום תשובותיך היינו רוצים לשמוע ספך משהו כללי, מהמספה שלך, מאחר
 שהיית בעולם הגדול.

מר הרובין:

הרשו לי להתחיל בהערה כללית: אני מבין
 שאם רוצים כי הדברים הנאמרים כאן לא ייסטרו
 הלאה צריך להדגיש זאת, ואני מדגיש את הדבר ביחס לדברי, מסיבה אחת
 וכוללת - בנק מטלכתי צריך להיות סמוך למלחמת מפלגות, ביחוד מעל דמי
 העתונות, ולא רצוי שדברים שנאמרים בישיבה סגורה של ועדת הכספים על ידי
 ידי בא-כוח הבנק המטלכתי ישמשו נושא לויכוחים, ביחוד שהוא אינו
 יכול להכחיש דברים המסתובבים בצורה סטולפת. העיקרון שקבע נגיד הבנק
 המרכזי בקנדה, שתיקה היא המחלקה המקצועית של בנק מרכזי, הוא עקרון
 בריא מאד.

אצלנו יש סולם קצת הפוך של הערכות
 ביחס לעניינים כלכליים: מה צריך להדגיש אותנו אינו מואיג אותנו,
 ומה מואיג אותנו אינו צריך להדגיש אותנו. ברצוני להקריא בפניכם
 שני טשפים שה, אקונומיסט" שקיבלתי רק אחרת; הם מודאגים מהמטעה
 אינפלציונית באנגליה וכותבים: במשך שלש שנים אינדקס יוקר המחיה

עלה ב-8% לזהם חושבים שזה דבר חשוב ביותר, לעומת אמריקה בה האינדקס לא עלה כלל, וכמו כן גרמניה, דבר הטפליא לא טעס; ואם אצלנו בטשך שנה אחת האינדקס עולה ב-6.5%, אנחנו חושבים זאת להיסג גדול, יוצא מן הכלל. כאשר מטרת זאת בחוץ לארץ, הכיטו עלי בתהוון: בזה אתה מתפאר? ה, מקונוטיסט קובע שאין בזה שום דבר בלתי גיוני במעגל קסמים זה - עליית השכר והמחירים, אולם כדי לסנוע עליה זו של האינדקס, בחוצה פעולה פוליטית וכלכלית סלאת חזון - סמו לב: מדובר על עליה של 8% בטשך 3 שנים - ראשית כל - וזה הדבר הכרוך ביותר - יהיה צורך להחזיק רטן טהודק על הספקת האשראי ומחירו. זאת באנגליה; הוא מציע פעולה בעלת תבונה גדולה - פוליטית וכלכלית, צריך לשים רטן חזק על הספקת הכסף ומחירו (כלומר הריבית שלו). כך שסתקפים הדברים בחוץ לארץ.

בנסיעתי היתה לי הזכות להיפגש עם נגידים של ארבעה בנקים סטלכתיים וזה טהלך מחשבתם הם מדברים על פעולות אנטי-אינפלציוניות, על נקיטת פוליטיקה של כסף נדיר וכו'. הם אינם מדברים על מצוקת אשראי, אף כי בהולנד, לטשל, כל הלוואה למעלה ט-13 מלף דולר - כטובן בטבע טקומי - טעונה אישור טיוחד של הבנק הסטלכתי. בזה אני רוצה להראות איפה הם רואים את הסכנה.

וכה קרה אצלנו? - עליית הייצור שלנו היא ספטיעה ופוטסטית, זהו אחד הדברים הטעודדים והחיוביים ביותר שלט לנו. אם הייצור החקלאי עלה בשנת 1954 ב-23%, בנפחו האיסי, אהייצור התעשייתי ב-19%, בנין ב-12%, הרי זה דבר טעודד טאד. יש לי אפשרות לתת לכם טטפדים גם על הרבע הראשון של שנת 1955. ואז אנו רואים שבחודשים ינואר - טרם היה גידול כדלקטן: בחלב - 13.5%, בביצים - 28% (אני טטוה לאותה תקופה בשנת 1954, הכל בכמויות, לא במחירים) עופות - 170%, ירקות - 52%, רבים - 49.5%. בתעשייה: השיטוט בחטטל עלה ב-18%, טדד יטי העבודה עלה ב-12.5%, יבוא חומרי גלם עלה ב-33%, הבניה עלתה ב-20%, האבטלה ירדה ב-50%. אנו עדים לקצב קדחתני של התפתחות הטשק, ואנו כולנו צריכים לטטוח על כך.

אבל יחד עם זאת טטונה בקצב כזה סכנה גדולה, כי לטטור על אינטנסיביות של פיתוח כזה ולטטור על יציבות - זהו טוד הדברים בקטים ביותר. אצלנו תטיד טטוא הפנים הוא לקראת פיתוח טזורי. כמה טתבטאת הסכנה?

כידוע בשנה טעברה היה גידול ניכר באטעעי התשלום, ואם כי אינני יכול לטטור טטפדים טדוייקים לגבי שנת 1955, הרי גידול זה בטשך באותו קצב, אם לאקצב טהיר יותר.

באותו מחוז של הגדלת הייצור? ה. אריזב:

הייצור התעשייתי והחקלאי אינו יכול להטורות בייצור בנקנוטים, תטיד אפשר לייצר בנקנוטים יותר טהר טאטר חלב. עד היום אינני יכול להטביר לאבטים שאטראי בלתי טונבל זו יצירת כסף בלתי טונבלת, כי יצירת פקדונות יוצרים אטראי, ואני אינני יכול לטרג לטלם כסף על פקדונות. זהו דבר מלטטרי שלוטדים בטיטטטור ראשון בליטודי כלכלה, ואני טוכן להטביר זאת באופן איסי לכל טחד. הטסקנה שלי היא שאנו הצלחנו לעת עתה לטטור על טווי-הטשקל הזה, אנו לא צריכים לטכן אותו, וכל הבדיות הטלה על טחטור באטראי, על מצוקה באטראי, הן בדיות שוא טאין להן כל יטוד, וטובעות טלחץ של אינטרטים, כי כל אחד יודע, שהיות ובבנקים טקבלים אטראי יותר זול - כדאי לקבל יותר אטראי. לא יטכן טתהיה טצוקה באטראי, טיהיה טחטור בכסף ויחד עם זאת הייצור יתפתח בקצב כזה. הטוק השחוק של האטראי טקיף כעת כטות אפסית של האטראי בטדינה; יתר על כן - בשוק השחור התחילה לרדת הריבית השחורה.

אם טון שהיקף הטוק השחור הוא כה טטן, מהי הטיבה שטיעור הריבית עלה כל-כך? ה. רובין:

פר הרוביץ:

זה דרוקא מפני שהייקף קטן; אם טופיעים
שני סטרוט של בעלי תעסיה ושלשה של טשקיה -
זה תכף טענה את שיעור הריבית, מפני שהייקף הוא כל-כך קטן, שתגודה קטנה
ביחוד טעמיעה.

לא יתכן שתהיה התרחבות פנטסטית כזו של
הייצור, שלא היתה כדוגמתה, אילו היה מחזור אטיתי וחזור באשרתי. והערכנה
שהושג הדבר הזה טוכיחה שהפוליטיקה היתה בכונה, כי יחד עם זאת הושגה
יציבות, יחד עם זאת הדולר השחור ירד, היום הלירה היא לירה. אני רונה
כעת בחוץ לארץ מה זאת אומרת שהלירה היא לירה. אילו היום רצינו לקבל
הלוואות קצרות-טועד, יכולנו לקבלן בסכומי פנטסטיים. אני חושב שהיה
זה חטא לו עשינו זאת, אבל בעבר, כשעשינו זאת, לא היתה ברירה כי לא
היו שילוטים ולא היו "בונדס". היום יש לנו פרטיג'ה ועשינו טאלירה
טבע בעלת ערך אטיתי.

ח. אריאב:

מהי ההטפעה של גידול האוכלוסייה?

פר הרוביץ:

גי דול אוכלוסייה הוא בערך ב-2.5% לשנה.
ואילו הייצור עלה ב-20%, ועליה זו נמשכת.
הדולר היה מתטול 2.18 ל"י בפעם ראשונה טשנים רבות ירד טחאת ל-2.20 ל"י.
ואילו הסוברן ירד לטטה ט-20 ל"י. אני טוכן להטטש בטיטטה טאטטטש
בכחירות בטובליה: אף פעם לא היה טצב כזה בארץ כמו היום.

אולם התפתחות כזו של הייצור טלווה באיזון
כזה בעטתה על אטבון טשהו אחר, וזהו הדבר השלילי שאני מעטוד עלינו.
זה קטור: צדגה לא להתנה טובטריה חלא להאטת קצב ההרחבה הטובטריה.
בכל טקוה שהייתי נועצתי עם האנטים הראטונים באירופה בטטח זה, בגילי 4
בנקים טרכזיים הטובים ביותר. בכל טקום אטרו לי: הטדיניות שלך בטונה
אבל לא די עקבית. הטגת את היציבות, אבל לא ברור אם תוכל להתזיק אותה;
הטנת אותה על אטבון טשהו אחר, וזה לא טוב.

זוהי תטרבה לטחאת הטאלות שהוטצו לי:
האם הוטבלו אטטרויות הייצור? - אין ארץ בעולם עם קצב כזה בגידול הייצור.

מעבור לטאלות חה"כ בז'רנו: כיצד אני דואג
לטכנת האינפלציה בעת שאנו רואים כי יש יציבות גדולה בטחירים,
כי הרי הטיטן הראטון לאינפלציה זו עליית הטחירים. לא אטרת שאני טודאט
כי היום תפרוץ אינפלציה; אני אטרת שפוליטיקה זו של איזון בין התרחבות
טובטריה והתרחבות הייצור, שבהצלחה ניהלנו עד עתה, צריך להטטיך בה. אני
דורש הטטך של גא'תה פוליטיקה טעטדה בטכחן. חה"כ בז'רנו שואל: אולי
הגיע הזמן להתיר את הרצועה? - אני רוצה לומר שהרצועה הותרה. טטילא
אם הוטטפנו בשנת 1954 55 טיליון ל"י אטצעי תטלום, והטנה הגידול בטטך
באותו קצב. אולי הרצועה הותרה יותר טדי.

טנית - רכאן אני טגיע לנקודה טרכזית
טטראיגה אדתי-התרחבות טובטריה טטטה גינפלציה יכולות להיות לה שלט
טוצאות, והיא יכולה לתת אותות בטלט דרכים: הדרך הראטונה היא עליית
הטחירים, שאיט בודאי היתה טלווה בעליית הדולר השחור, וטזה בטטעבו;
האטטרות הטניה היא: בטטך זטן טה טצטברות יתרות ליטבידיות גידי הטבקים
והגיבור, יהן לא טוצאות לקביות ואיגון טטפיעות על הטוק, אבל טטפיעות
כחומר נטף פוטנציאלי, זו גינפלציה פוטנציאלית טטום טיש בכוח כוח
קניה יותר גדול מאטר הייצור. ואם, נניח, תהיה איזו תקריה, או טטורע
גינלאומי אחר, ואז לפתע פטאום, על ידי זיק אחד, חומר נטף זה טטתחרר,
טתפוצץ, ואז עליית הטחירים היא פטאוטית. אטטרות זו בטידה טטוילטת קייטת
אצלנו, לרגל הריבוי הטהיר של אטצעי התטלום. בכזל אטר לי איט: טותר לכט
להגדיל את אטצעי התטלום ב-2 - 3 אטוזים בטנה. מפני שאט אתם טייצרים יותר,
קטטינו את הגרעון בטאזן הטטחרי.

האטטרות הטליטית שהיא חטובה ביותר:
אטטר להיטבע טעליית טחירים כטיש ריבוי באטצעי התטלום על ידי הרעה
בטאזן הטטחרי. עליית הייצור שלנו היתה כל-כך גדולה שהשיפור בטטזן

המסחרי - חלק יותר גדול של איטפורט נתכסה על ידי אכספורט - צריך
 לראות לפקטור, אבל הוא לא היה פקטור, הוא היה קטן. מכיוון
 שנתמכת הייצור שיש לנו אנו נשתכשים להגדלת התצרוכת. אנו נוכלים את
 כל המטות הייצור, אנו מגביהים את דמי-החיים ומשאירים את עצמנו עם
 220 מיליון דולר גרעון. זה כל החכמה ברוב שבתאים כאלה, אם יש לך
 די דולרים, אתה יכול להשיג יציבות מוחלטת, על חשבון המאזן המסחרי,
 על חשבון התרחקות מעצמות כלכלית. בדרך זו אפשר להתרחק מעצמות
 כלכלית על ידי ביזבוז דולרים, ואז אינפלציה לא תהיה, כי אתה תצרוך
 את כל מטות המזורות בשוק.

י. בדר:

האם הגדלת התצרוכת היא גורם אינפלציוני?
 או גורם דיסאינפלציוני?

מר הרנביץ:

היא גורם דיסאינפלציוני; אבל השאלה היא,
 האם צריך להרחיב את התצרוכת וההתרחבות
 המזורת באותה מידה. האם יש בטחון שאמריקה וג. מני יתנו תמיד סה
 שנותנים? עובדה שאמריקה מפחיתה בכל שנה את הטענק ב-10 מיליון דולר.
 האם יש ערבות שאנחנו תמיד נקבל 220 מיליון, ההפך בין המיטפורט
 והאכספורט? האם לא ברור שעלינו להיות מעטל כפינו? אם תמיד נגדיל
 את כוח הקניה ואת התצרוכת באופן מקביל אף פעם לא נגיע לעצמות
 כלכלית.

אתן לכם כמה מספרים על הרבע הראשון של
 שנת 1955 בהשוואה לאותה תקופה בשנת 1954. טקטור ידוע, שטקיף גערך
 20% - 25 של התצרוכת בסכירה קטעונומית של מצרכים עלה בנפח מיסי
 ב-18%, טכולת ב-10.5%, כלי בית ומכשירי כתיבה ב-52.1%, מוצרי אל בשה
 והנעלה ב-22.4%. בארבעת החודשים הראשונים של שנת 1955, יזוטור - אפריל -
 ופסח יש כל שנה - תצרוכת היין עלתה ב-33%, ליקרים - ב-60.3%,
 ביקורים בקולנוע - אחרי העליה במחירי הכרטיבים - ב-5.5%. אנחנו תופסים
 את המקום הראשון בביקורי קולנוע. אלא מספרים על הגידול בתצרוכת דק
 בכמה סקטורים. יוצא שאנו עושים דבר פשוט בתכלית: אנו מגדילים
 באופן טעווד את הייצור ואוכלים אותו, איננו מתקרבים לעצמות כלכלית.
 טנדילים את היבוא, ובמקום לפגוע במחירים, זה פוגע במאזן המסחרי.
 בכל מטור כלכלי יש מספר אנשים שטובלים, אבל עוד לא היה בארץ טצב
 כזה, דמת חיים כזו ותצרוכת כזו.

ש. בורנו:

האם אפשר להעריך באיזו מידה היבוא יכול
 היה לגדול, עם הגדלת הייצור שהיתה, אילו לא
 היתה כל כמות אטצעי התשלום בידי הקהל?

מר הרנביץ:

היבוא היה פוחת, בודאי חלק מהייצור טמכורן
 כעת לשוק הפנימי היה מכהן ליצוא. מספרים
 לי בחוץ-לארץ: התחננו לקבל יותר תות-שדה; אבל אכלו אותו בארץ הוא
 הדין בהוטנים: מפצחים אותם בתל-אביב במקום לשלוח אותם לאמסטרדם.
 ראיתי באמסטרדם בכל חנות בוטנים שלנו. אמרו לי: היינו קונים יותר,
 אבל לא טכרו לנו.

אפשר לעשות את ההתרחבות המזורת עד גבול
 מסויים; אם עוברים אותו - טוכרחה להיות השפעה על המחירים. כפי שאמרתי
 אפשר גם לעשות אינפלציה בלי שיעלו המחירים, על חשבון המאזן המסחרי.
 זאת אף אחד אינו טרניט, כי כך זה נעים מאד, זאת נרגיש בטוד כמה
 שנים. ואני חושב שהחלוקה העיקרית שצריכה להיות בישוב שלנו בשאלות
 כלכליות צריכה להיות לשתי מפלגות: מפלגת היום ומפלגת המחר. אני
 יודע שכל מה שאני אומר הוא בלתי פופולרי, ביחוד בחודש יוני בשלפנינו
 חודש יולי. אולם אלה הן העובדות.

כעת אשיב לשאלה האחרונה, של מה"כ הרנפלד:
 איך נשתווה האשראי המסחרי עם הייצור בענפים שונים. לשנת 1955 אין
 לי מספרים מדוייקים, אביא את המספרים לשנת 1954. האשראי בחקלאות עלה
 בשנת 1954 - חוץ מפקדונות המטשלה ובנק ישראל לחקלאות - ב-40.8%;
 הייצור עלה ב-23.4%; המחירים עלו ב-12%; יחד, עליית ערך הייצור
 להכפיל במחירים - ב-38.7%.

פירוס הדבר שהאשראי עלה יותר מאשר הייצור. בתעשייה האשראי עלה ב-24%, הייצור ב-18%, המחירים ב-12%, ערך הייצור ב-33%, כלומר היה איזה פיגור. בבניה האשראי עלה ב-25%, ערך הייצור בבניה טוכפל בטחורים עלה ב-42%, פה היה פיגור מכוון. כיהם בונים האשראי טכסלתי, בונים האשראי של סתכנים. הבניה הפרטית עלתה ב-20%, חוץ מבניה טכסלית. לכן עשינו פיגור מכוון. אני רוצה להדגיש כי בחקלאות אין פיגור, האשראי עלה על הייצור.

הראגה שלי היא דאגה לעתיד. אמנם כרגע חיים טובים אבל בשנת 1958 או 1960 לעמוד בפני בעיה שלא נדע אין לגשר צריך להיות ברור שהמטרה היא עצמאות כלכלית, כי חוסר דאגה זה יתבקש פעם בכולנו. מה שצריך להיות קרוב ללבנו זהו לא לחוסף על ביצוע כל הערכים. אמרו לי בחוץלארץ: אתם מנהלים פוליטיקה מוזרה, אתה פוליטיקה שמנהלת דניה, הנמנעת בקשיים עצומים. אמנם לכם יש יותר הצדקה, אבל זה שיש לכם הצדקה לא יעזור לכם בשעתהדין. אתם לא הייתם צריכים להגדיל את אמצעי התשלום יותר מאשר ב-3% - 2, ואם אתם מגדילים יותר - עליכם להשתמש בזה לסיפור מאזן התשלומים. ובסוף אמרו לי: אנו טאטיטים מותך; אם בנק הטכסלכתי יעמוד כסלע, אי-אפשר להרבות את אמצעי התשלום. אמנם אז ייווצרו תבואים פוליטיים קשים, אבל עליך לעמוד בזה. אמרתי לאחד מהם, נגיד בנק גדול ומבוסס, איבני יכול לעמוד בזה, אני נמצא מותקף מכל הצדדים - בעלי תעשייה, פועלים, סוחרים, חקלאים והטכסלה. על זה הוא אמר לי, מספר לך סיפור: אנו, נגידי הבנקים הטכסלכתיים, הננו מועדון קטן, ככל העולם יש 64 נגידים להם נמצאים ביחסים טובים, כל נגידי הבנקים באירופה נפגשים אחת לחודש, דנים והופכים בבעיות כספיות וכלכליות; פעם באתי לאחד מהם, נגיד בנק איטליה, בכנסתי לחדרו ולא רמיתי כל תשובות של סלמים או אנשים דגולים, פרט לתמונה אחת גדולה, תמונה של סן בנסטיאן - איש כפוף עם הרבה חצית תקועים בגופו, כשפניו טביעים כאב; שאלתי: מה זה תלית תמונה זו? - ענה לי: זו האמת, זה מצבו של כל נגיד בנק טכסלכתי. ואחר כך הוסיף: לזה אתה צריך להיות מוכן.

אני מוכן לענות לשאלות נוספות של חברי הועדה.

היגור י. גורי:

מאזן התשלומים תלוי בגורמים, אשר לנגידי בנקים אין כל כך שליטה עליהם: פירון עבודה,

תפוקה, טיב וכו'.

מר הררוביץ:

הגורם הקובע, שנתאמת טאות פעמים, לקביעת המאזן המסחרי הוא כוח הקניה הפניטי. זה פועל בעקיפין אבל כטכניזם מדוייק. בשנת 1952 פתאום האימפורט ירד והאכספורט עלה; כעת האימפורט מתחיל לעלות והאכספורט מתחיל להצטמצם. ההשפעה היא בלתי נמנעת. כאשר סחורות נעלפות, כשיש התרחבות מונטרית, איש איבן רוצה למכור, לפתא יש רעב לסחורות, אז היבוא מוכרח לגדול ואילו היצוא קטן, כי לייצור יש שוק פניטי מצויין. ההשפעה של המנוף המונטרית על מאזן המסחרי היא בלתי נמנעת.

ז. שפר:

אני מבקש הסבר בנקודה אחת: הכל טמוגלים להבין, כי כשיש אמצעי תשלום ומצרכים, מוכחה להיות איזון תוצאה, בכל טיבי שטחים. אני חושב שגם למהירות המחזור יש השפעה על המדיניות המונטרית ולא להיפך (מר הררוביץ גם להיפך) מהו המצב בנידון זה?

מר הררוביץ:

יש לנו אינדיקציות חלקיות, האינדיקציות האלה מראות החשה קלה של מהירות המחזור.

ש. רייז:

אתה דיברת על נידול בחקלאות ובתעשייה. האם ידוע לכם מהו ערך המוסף בתעשייה ובחקלאות, בכל הענפים שגדלו?

המחירים בחקלאות יהיו בהרבה, אבל יש
דבר שהוא גורם לא קטן - יבוא של מחורות, גם המטפלה טייבא מחורות,
זה מביא להורדת המחירים ולהתחרות גדולה בתוצרת הארץ. על כן כדאי היה
לדעת מה היה הגידול בטקסטים, לא רק בכסויות, אותו אכר שיצר מה
שיצר, מפרט שלא קיבל יותר מאשר בשנה שעברה, זאת אומרת שהוא עובד
לטטה מהרווח היוטי שלו, מה אנו פועלים בענין זה? האם אנו מביאים
לידי התחרות בתוצרת החקלאית?

התעוררה שאלת היצוא: האם יש דרויה? אנשים
אוכלים יותר בסך ואינם אוכלים תוצרת חקלאית, מפני שטייבאים בסך וטצרכים
אחרים. יש תוצרת חקלאית עודפת, אין לה לעשות בה. אתה אמרת שאנו איננו
מוכרים מלא צורכים גם את התוצרת שלנו. מדוע אי אפשר שהמשלה תקנה
מראש טצרכים מסויימים ולא תשאיר אותם לצריכה מקוטית? גם אם היא תפסיד
קצת מזה, היא תרויח מצד שני, מסוים שלא יצרכו יותר מדי כהן.

ביחס לאשראי אתה צדקת שאין להוסיף, אבל יש
גורמים חלשים בהתייטבות החדשה. האם אתם אינכם מוכנים לקבוע דברים ברורים
בנידון זה: להבדיל את ההתייטבות החדשה מההתייטבות הוותיקה.

מאחר שהיה גידול כזה בתעשייה ובחקלאות,
צדקה לי שהפרודוקטיביזציה של הישוב לא השתנתה לטובה, שוב יש מרתה
חלוקה של 40 לעומת 60 אחוזים בערך של סייצרים מסט וטייצרים שירותים.
ברצוני לשאול הוגדל אחוז הגורם היצרני, האם נכנסו יותר אנשים
למעגל היצרני?

ביחס לרמת החיים, אני מודה שהיא עלתה;
לאור זה אני שואל: האם מוצדקת העלאת בטכר?

אם אנו מו טטפטטים בכל העודפים, בשאלת השאלה:
כיצד ממון הפקדונות גדל?

לרוב כל זה אפשר לקבל את הרושם שאין האסון
כל-כך גדול אם המעגק ייפסק, בתנאי שבמסין להגדיל את הייצור בקצב כזה,
אך אני חושב שהדבר אינו כך.

טר הרוביץ:

מענה לפי הסדר ההגיוני של השאלות.
הסוג הראשון של שאלות מתייחס לגידול הייצור:
האם התשובה האופטימית שציירתי להתפתחות הייצור טבוטט די צרכה? כהן יש
שתי שאלות: אחת להרכב השירותים ושניה לערך הטוסף. הייצור הפיטי עליה בטידה
יותר גדולה מאשר השירותים. ייצור מוצרים עליה כ-19.5% ואילו ייצור
שירותים עליה כ-12.6%. פירוש הדבר שבשנת 1954 בסובן זה הייתה התפתחות
חיובית, ייצור מחורות התקדם במהירות יותר גדולה מאשר ייצור שירותים.
עד כמה זה נעשה על ידי העברת אנשים למקצועות פרודוקטיביים ועד כמה
על ידי עליית פרויין העבודה - אינני יודע, ולא אוכל להגיד.

ש. בז'רנו:

אולי אפשר לעשות חשבון גם.

טר הרוביץ:

אין לי מספרים ולא הייתי רואה להיטוט לניחושבים.
אבל בפנח הכללי של ייצור שירותים ומחורות
סנפר הטצב לטובת מחורות ולרעת שירותים.

בנוגע לערך הטוסף: אנו מסוויים את ייצור הנטו.
אם מסוויים את הייצור ברנטו בכמה ענפים, הרי גם בשנה שעברה היה אותו ערך
טוסף, כלומר, ערך הטוסף יטנו, יש חיטובים בכל ענף וענף, - לא אוכל כרגע
לתת מספרים על שנת 1955 - אבל זה מתבטא בגידול הכנסה הלאוטית בטו, כלומר
ערך הטוסף לפחות הוא אותו ערך טוסף, יתכן יותר גדול, כלומר, בשורה אחת
עם הגידול הכללי יטנו גידול, באתה טידה, של הערך הטוסף.

יש כמה שאלות שעניינן כשלעצמן, אולם אינן שייכות לנושא הנידון כעת. למשל: האם יש צורך בליבוא מתחרה למצרכי מזון. לא נכנסתי לבעיות אלו בהצאתי, אני ליבואי על הנפח הכללי של המצרכים והסחורות לעומת ההתרחבות הטובטרית, עד איזה גבול צריך ללכת, כמה צריך להביא מחוץ לארץ וכמה לייצר בארץ - בשאלות אלו לא נכנסתי, זה נושא להוצאה מיוחדת.

האם ההכנסה בחקלאות עלתה או לא - גם זו שאלה שאינה שייכת לנושא ההצאתי, לא אוכל להיכנס כעת לשאלת הרגטיביות של החקלאות.

הצעה זו, שהממשלה תקנה סחורות ותמכור אותן בחוץ לארץ, לא נראית לי מעשית. אי אפשר לעשות זאת רק בענף הנוטעים, יצטרכו לעשות זאת גם בתעשייה, שבה יש אלפי מוצרים, כלומר הממשלה תצטרך ליהפך ליצואן גדול. לממשלה אין סגנון לכך, היצוא צריך להעשות על ידי יצואנים מקצועיים, הממשלה לא תוכל לשכור מאות בעלי מקצוע, ואפילו תעשה זאת, גם אז עמדת הטיקוח של הממשלה תהיה חלשה, והיא תצטרך לתת טובטריות. כפי שאמרת הדרך היא - ויסות טובטרי - אם טרויביים את כוח הקניה הייצוא יורד, ואם טקטיביים את כוח הקניה הייצוא עולה.

אשר להתישבות החדשה, אנו נותנים לה זכות קדימה. ברדיסקונט אנו נתנו שני שלישי לחישוב החדשה. אנו עטדנו בכל תוקף על כך, למרות שהיתה התנגדות חזקה.

ענין העלאת המטכורות: זו גם כן בעיה שלא אוכל לענות עליה כרגע. אני יכול לומר באופן כללי שמדיניות טובטרית בשטח המשרתי אינה המצעי היחיד, יש בעיה של שכר ובעיה של תקציב. ברור שתקציב הממשלה, שכר ורווחים קובעים במידה רבה את מצב הטובטרי והמשרתי, ופעולה שתואמת בין אלה היא האידיאל של פוליטיקה נכונה. אך היום הגבלתי את עצמי במדיניות טובטרית, ולא אוכל להיכנס דרך-אגב לשאלות כה מסובכות.

בניה: יש סוגי בניה שונים, בניית בית-חרושת או רפת, זו בניה פרודוקטיבית; בניה בטביל שיכון לתושבי הטעברות - זו בניה הכרחית; בניה סתם - היא יכולה להיות ביזבוז, אבל גם כן תלוי בטביל טי ובטביל טה, צריך לסקור בכל מקרה ומקרה באיזו בניה מדובר. אבל בדרך-כלל אין מה להתאונן, כי ברבע הראשון של שנת 1955 עלתה הבניה ב-20% על הרבע הראשון של שנת 1954, זה היא הולכת ומתפתחת בקצב קדחתני, אין כל חשש שהבניה תקופחת. הכל שואלים כמה, אולם אין דבר אבסולוטי, עקרוני, אידיאולוגי, אי אפשר לומר שהבניה היא תמיד רעה או טובה. הכל תלוי בכמות.

אשר לשאלה, כיצד הפקדונות עולים אם אנחנו צורכים את כל הייצור, שאלה זו בטעות יסודה. אם אתה צורך, הרי אתה קונה מטישהו, הכסף נשאר במחזור. הכסף עובר מיד ליד, כלומר גידול הפקדונות אינו מוכיח שהתצרוכת ירדה, אינו מוכיח גם את ההיפך. אלה שני קוים מקבילים.

הינו"ר י. גורלי:

מי שמתהלך ברחובות רואה שהבניה פורחת, בשנה האחרונה יש גידול רב. בדרך-כלל הדירות אינן עומדות ריקות, אנשים זקוקים לשיכון. אולם כאן המעוררות שתי שאלות: א) בניה יותר מדי לוקסוזיורית; ב) מדד השיכון קטן במשך השנים. בנוגע לבניה לוקסוזיורית, זאת דואים בעין, אבל בנוגע לצפיפות, האם יש בתוכם טהו התהליך?

הבניה גודלת הרבה יותר מאדול הישוב.
אולם כיצד זה מתחלק - זהו ענין אחר.
אם הבניה עולה בעשרות אחוזים ומיליון

מר הרוביץ:

בטווח הצפיפות סוכרחה לקטון,
הישוב עולה ב-3%.

כולנה לא להשוואת שנות 1949, 1950,
1951, כי אם לתקופה נורמלית.

הינדל גורי:

ברור שאנו בונים יותר מאשר 3% לשנה.
אולם שאלה אחרת היא, כיצד צריכה להיות ולוקח

מר הרוביץ:

הסקורות - מה צריך להפנות לבניה ומה לשם השגת עצמאות כלכלית.
זוהי שאלה חשובה מאד: האם עלינו לשאוף לעמוד יותר מהר על רגלינו
מבחינה כלכלית, או צריך למנוע בינתיים את הצפיפות. השאלה היא מה עדיף
על מה. לפי דעתי, השגת עצמאות כלכלית היא המטרה החשובה ביותר.

ד. בן דביר:

אני רואה בסיפוק רב שנסיעתו של נביד
הבנק לחוץ לארץ הביאה תוצאות טובות;
צורת הניהוח של המצב הכלכלי היא הרבה יותר משכונת מאשר לפני נסיעתו.
לפני נסיעתו הוביל את הדגש על הסכנה הגדולה שבהרחבת המצעי
התשלום והיה מסוכנע שהיא תביא לידי העלאת דוהרת של המחירים, לידי
ירידת ערך הכסף בצורה מסוכנת. כיום הוא עשה צעד קדימה, ובצדק, ומאשר
שהעלאת המחירים לא באה מפני שהרחבת הייצור היתה כל-כך ספקולרית
שענתה לדרישות נוספות לסחורות. אבל הוא מוסיף: יש בכך סכנה אחרת,
לא פחות רצינית, בזה שאנו מפנים יותר מדי מהסקורות שלנו לתצרוכת ופחות
מדי לביצור העמדה הכלכלית שלנו. זה כבר יותר משכנע, יותר מתקבל על הדעת.

אבל ידשה לי הנביד להעיר כמה הערות.
הכנסתה הגדולה הזו. שאמר כי אמור לנו להעלות את המצעי התשלום ביותר מ-
2-3 אחוזים בשנה, הייתי רוצה לשאול אותו, איך הוא היה מגדיל את
הייצוא ב-80% בהגדלה כזו של המצעי התשלום? הייתי שואל אותו, כיצד
היה משיג את השיפור העצום באכספורט ובחשבון מטבע החוץ שלנו על ידי
הגדלת המצעי התשלום ב-2-3 אחוזים? איך היה מונע את הגדלת המצעי
התשלום ובכל זה היה מקבל את הדולרים?

ושאלה שניה: איך היה משיג את הגדלת
הייצוא ב-80% בטווח שנה אחת מבלי להגדיל את הייצור במספרים הגדולים
האלה, ומבלי להפנות אחוז ניכר מהייצור לתצרוכת מקומית?

אילו היינו מונעים הגדלת המצעי התשלום
ביותר מ-2-3 אחוזים, האם היתה איזו תקווה שנוכל באותו זמן להשיג
את הגדלת הייצור שהשגנו?

כאן אני רוצה לקבוע עוד דבר: בתנאים
נורמליים, בתנאים של מאזן סחרי מאוזן, המטרה היא אותו דבר שהשגנו -
העלאת רמת החיים, הגדלת הייצור, בלי לשלם להעלאת מחירים. לצערי הרב
אין מצבנו מצב נורמלי של מאזן סחרי מאוזן, אבל אני רוצה שיהיה לנו
ברור, כי להשיג העלאת כזו של הייצור, שהשגנו בתקופה האחרונה, זה לא
יתכן בלי לשלם מחיר מסויים. איננו מאמינים שהיינו יכולים לעשות זאת
בלי להגדיל את המצעי התשלום.

לפני שעזב את הארץ לפני כחודש וחצי,
חיפש הנביד אמצעים לצמצם את המשראי הנוקאי ועל ידי כך להשפיע להבראת
המצב בראשית לכסף הנומצא בידי הקהל, מצא אמצעים ופעל בכיוון זה. היום לא
שטענו מפי הנביד כי הוא מציע אמצעים בכיוון זה.

אבל דומני שעלינו לחשוב על אמצעים
יעילים ביותר בשטח זה שעליו דיבר היום הנביד, בשטח הכוונת הגדלת
הייצור - בליזו טידה אפשר לשפר את המאזן הסחרי תחת להגדיל את רמת
החיים שלנו. אם אנו נכוון את מחשבתנו בכיוון זה, האם הנביד לא יגיע
לידי טסקנה שפחות צריך להדביש את האפשרות של החברה נוספת בשטח המשראי

ובטקום זה להפנות יותר תשומת-לב על אותם אמצעים כלכליים, אשר השפעתם על התצרוכת היא יותר ישירה והשפעתם השלילית על הרחבת הייצור יורד גדולה. בטוח זה יש שלט אפשרויות: שכר, מסים בלתי-ישירים ומסים ישירים. בשלש דרכים אלה אפשר לפעול אם הכוונה היא לצמצמת התצרוכת.

היו"ר י. גורי:

אני מבין שאתה מצדד בהעלאה במסים. אשר לשכר, האם כוונתך להפוך מדיניות השכר שנקטה עד עתה הסתדרות העובדים, או צמצום בנספ?

ש. בוגרנו:

אני רוצה דאגתי פוכן להציע באיזה דרך ללכת. אני רק רציתי לוטר שאין בטוח זה סיפול יותר מציאותי.

א. ציזלינג:

בשאלת האשראי, ביחס לפרופורציה בין ייצור ואשראי בחקלאות, הייתי מבקש לקבל מבחנה בין שלשה סוגים לפחות: ההבדל בין המסק המנוקולטורי והמסק המעורב, ובתוך המסק המעורב - בין ההתישבות החדשה ובין ההתישבות הוותיקה. אני מניח שיש איזה מסקנות מעשיות, שבהן תיאור המצב על ידי הנגיד, לגבי המסק האשראי, מתופץ בפציאות של מסק שבו מרביית הייצור במסק מעורב בתוך במצוקת אשראי לפי כל הביסוסים הפנימיים שלו. אני מבקש לדעת האם ישנה מבחנה כזו, והאם הנתונים נמצאים תחת ידי הנגיד.

הדוגמה שהובאה בענין הצריכה הראתה שהצריכה בטכולת לא גדלה בהרבה, לעומת זו גדלה צריכה אחרת. לכן דומני שיש לדוגמה זו מסקנות כפולה. אי-גידול של מצרכי צריכה ראשוניים וגידול של מצרכי צריכה מדרגה יותר גבוהה, יכולים לבוא על יסוד כללי, עליה כללית של רמת החיים, ועל יסוד לא כללי - רמת החיים עלתה אצל שכבה מבווסת יותר, לכן הגידול היהתר גדול הוא במצרכים בלתי-חיוניים. אני שואל: המספרים שהובאו האם משקפים את התמונה אטייתית בישוב? אני חושב שהתמונה האטייתית היא שעלתה השכבה הבינונית והגם הה ביותר ולא עלתה השכבה הנמוכה. והמסטיסטיקה איננה מבחינה, המספרים שהנגיד הביא אינם מוכיחים מה שאמר, אבל אינם מוכיחים גם את ההיפך.

אני חוזר לענין הבניה. ברור שבמדיניות של ריסון כל הפרובלימה של השקעות היא - אילו השקעות מגדילות את הייצור בזמן הקרוב. לגבי הבניה הנגיד הבחין בין שלשה סוגים: בניה לשם ייצור, שזו השקעה, בניה לשיכון, שהיא כחינת מצרך ראשוני, ובניה לוקסוזיורית, המתרחבת והולכת לאין גבול, בפרופורציות של טיב הלוקסוס שלא היו במדינת ישראל. אני שואל: מה הם האמצעים כנגד זה? אני יודע שבעיה זו איננה שייכת לנגיד, אולם הוא יועץ לאטשלה ויכול לעוץ גם כנגד זה.

בעיית המסים: אנו היינו עדים למדיניות של החזרת מסים ולא של תוספת מסים. חוק מס ההכנסה האחרון שקיבלנו, היה חוק של ביטול חיוב במסים. כי הרי תיקנו את חוק המסים על לטעור, וזאת סיפור לנו שר המוצר בהרצאתו, שפחשבון של השנה שעברה שוחררו 15 מיליון ל"י.

היו"ר י. גורי:

בטידה שדובר... מתיקון האחרון, הרי מה שנוגע לשנות שומה קודמות, זה יכול להיות ענין של התפשרות, אבל לא ענין של חוק.

מר הנרוביץ:

זו שאלה של פוליטיקה פיסקלית, על כן חושבני ששר המוצר והמנהל הכללי של המוצר יוכלו לתת תשובות יותר מספקות.

א. ציזלינג:

אני מבקש את אליחת הנגיד, אולם אני מצד מעריך את יכולת היעוץ שלו, לכן הייתי רוצה לשמוע את עצתו הנבונה. אני יודע שלגבי המוצר יש נימוקים אחרים. אני שואל לנימוקים הסהורים, לעצה אוביקטיבית של נגיד בנק ישראל.

אני מושה שזו זכותנו, כי הנגיד מופיע בשני תפקידים: כחולש על דבר מסויים וכמונע חולשות של אחרים.

אם אינני טועה, בדין וחשבון המחרון של שנת 1954, היה אשראי שהופנה לשם הקלה על חייבי מסים, בעלי הכנסה גבוהה. אני שואל על השפעת הדבר הזה על הטגמות הקיימות?

א. הרצפולד:

בשאלת הפער: אלה עניינים שכונאבים לנו יום יום; יש עוד חברים המושבים כסווי שאנחנו צריכים לדאוג למשק החקלאי הסתהורה, אולם מתברר שעלי לדאוג גם לכפר יהושע, וקטונתי בשביל זה, אינני יכול לעמוד בזה. יש לי לפחות 500 ילובים לא מסוג זה, אינני מומחה, אבל אני יודע שרוצים מפני ייצור, רוצים שנבנה ואשראי אין בותנים, סוגרים את כל המקורות, מפילו טקור כמו הבנק הלאומי. יש משקים כמו גבעת חיים, וגם יותר חזקים, שפונים לעזרה אלי, ואני יודע שהם בסכב של פשיטת רגל. יש להם תעשייה, חקלאות, אבל אני צריך לדאוג בדרכים-לא-דרכים כדי להשיג להם אשראי. בסופו אנחנו מניחים למשקים מבוטסים ללכת לפתחי בדיבים.

לפחות דבר אחד אני רוצה להטיל על כתפי נגיד הבנק: סיפוק אמצעים מניעים לייצור. לא איכפת לי אם הנגיד לא ישיב לי, אבל אני מבקש שתבינו: אלה הם משקים חזקים וכעת אני צריך לקחת מהאמצעים הסיועדים למשקים צעירים כדי לעזור להם. ההפרט הזה בין ייצור ואמצעי התשלום הוא איום, אי-אפשר לכלכל כך כל טדיביות. זהו שטח שאנחנו בעמנו מכניסים הפקרות בניהול המשק - המשק גדול ומצד שני הופך לקבצן.

דבר שני - הטלחטה בריבית תה שחורה. אני בכל כוחי מתנגד : להעלות את הריבית, אבל בריבית השחורה - אין לי כוח להילחם. האם על ידי אשראי בריבית שחורה אקטין את הפער הזה? אני מוויב שזה שייך באופן ישיר לבנק ישראל ולנגיד הבנק, וכן לכל אלה היוטבלים פה; אם אתם לא תקרבו את פתרון השאלה - כל הארץ תעסוד על רגליה.

מר הרוביץ:

אולי ההגיון האנושי אומר, שאם מנהלים שבתיים פוליטיקה כזו, ומה"כ הרצפולד מנבא כל שלשה חודשים קסטטרופה העוסדת להתרחש והוא בר אינו מתקיים - יתכן שהפוליטיקה הזו נכונה?

י. טורנר:

במסגרת מצומצמת שאיננו טאפשרת לי הרחבת אדיבור מעיר כמה הערות קצרות.

קיבלתי את הדו"ח בחוץ לארץ והייתי שמח לקרוא אותו, הייתי גם קצת גאה מפני שזהו מסמך דציני וטוב, והוא הוכיח רטה גבוהה של ניתוח. לפי דעתי סכנת האינפלציה תהיה אויב מספר אלף עוד זמן רב, ואולי מר הרוביץ טוכן להכיר בזה, שעוד בזמנו, כשהיה טאד פופולרי להוסיף בתקציב, אני חזרתי ודרשתי - ואמרו אז: זהו אדם קצת מוזר - לא לעשות זאת. סכנה כזו תהיה נשקפת עוד זמן רב, ואני מפחד שנקבל עוד דו"ח כזה. השאלה המרכזית בשבילי היא: האם תוכן הדו"ח מספיק? האם זוהי תשובה מספקת למצב הכלכלי בכללותו? אנו עדיין נמצאים במצב של סכנה, שמר הרוביץ בצדק מצביע עליה, ואנחנו צריכים בו בזמן לנקוט גם אמצעים חיוניים.

יש במרץ גורם אחד שהוא יותר חזק מנגיד הבנק ומהאוצר, הכוונה היא לבעיית התעסוקה. אתן דוגמה כדי להבליט את הדבר: אני טוכן להכין ספר עם הוכחות שלביין אין תוצאות חיוביות על מאזן התשלומים, בכל זאת האוצר אינו יכול לוותר, והשאלה איננה להגיד שזה רע, השאלה היא למצוא את הטידה המספיקה. אם אנו רוצים להגדיל את הייצור - וכל אחד רוצה בזה - צריכה להיות, לדעתי, הגדלה טבעית לשנה של בערך 120 מיליון ל"י מחקלאות ותעשייה. אם ניקח 15% מ-700

טיליון של התוצרת העשייתית, ואותו מספר מהקלאות, הרי נביע
 למסקנה מצריך להבדיל את התנועה בטסק בשנה בערך ב-120 טיליון ל"י.
 השאלה היא איך אפשר לכלכל את הכספים האלה. יש שיטה שאנו קיבלנו
 אותה, להוסיף לאינדקס 10 נקודות לערך, על ידי התיזה שלי, בנורמים
 למסק, במספר עגול 40 טיליון ל"י יותר, על ידי הגדלת האינדקס,
 כלומר עלינו לדאוג ל-160 טיליון ל"י נוספים כל שנה, וזה רצוי למסק.
 אם למסק את המינימום, אם כי זה מסוכן, צריך לומר בפה שלנו בשקפת
 סכנה של אינפלציה. זה נכון אבל צריך להשלים זה. אמור לנו למפל
 בחולה רק נגד סרטן, וביום בהיר אחד הוא יכול לטות טבח לב. השאלה היא:
 סיזוג של זהירות טכסטילית והעזה טכסטילית ליצירת אמצעים נוספים,
 לא במספרן טלאכות. לכן אני מעריך כל כך את ההערה הצודקת - אולי
 חשובה ביותר - בנאום שר האוצר על התקציב שאמר: עכשיו התפקיד
 היחיד חשוב הוא ליצור על ידי חסכון אמצעים נוספים. ברגע זה הבעיה
 האמיתית היא לפצול את הסיבטזה האופטימלית בין זהירות בחוצה, ששני
 מקבל אותה, ובין הכרח ססיבות אובייקטיביות הכופות עלינו ליצור אמצעים
 נוספים. לכן אני מציע לנביד הבנק, אולי בדו"ח נוסף, או בהצגה נוספת,
 להביע את דעתו בשטח השני. הוא עשה דבר מאוד חשוב, הכרחי,
 בשטח הסכנה לאינפלציה, אני מבקש ממנו להשלים את התשובה ולומר כיצד
 אפשר ליצור אמצעים נוספים.

מר הורוביץ:

אני מצטער שבני חברי ועדה באו כסוף, שום
 שהם מעוררים שאלות אחרות שדיברתי בכל
 העניינים האלה בפתח דברי וכן בתשובה לשאלות חברי הועדה. כדי לענות
 לחבר-הכנסת פורדרר אני מוכרח לחזור לפחות על דבר אחד שהדגשתי אותו
 בדברי.

הסכנה איננה בהאטת הייצור, הראתי במספרים
 שבשנת 1954 ובראשית שנת 1955 עליית הייצור היתה פנטסטית שאין דוגמתה
 בשום ארץ בעולם. ב-1955 החשת קצב הידול הייצור היא עוד יותר גדולה
 מאשר ב-1954, ואפשר לראות זאת במספרים שהבאתי. הסכנה כעת היא
 באיבוד שווי-המסקל ולא בהאטת הייצור.

חבר-הכנסת הרצפלד מתלונן שפצפצים את
 הטסק יותר מדי ומילו הטצב הוא שאנו טשתטים בכל גורמי הייצור, בכל
 התקציבים בלי לאבר את היציבות, זה טוכיח שהפדינות הזאת היתה זכונה
 טה-1.1.54 עד היום עלו אמצעי התשלום ב-100 טיליון ל"י, וההשוואה
 שעשיתי בדו"ח שלי עשיתי כך שהבאתי בחשבון כמות הטצרכים ועודף היצוא,
 ואחרי זה יש עוד פער. הפער הזה היה כבר בשנת 1954.

נכון שהמחירים אינם עולים, אבל זה אינו
 טוכיח כלום, כי אינפלציה יכולה להתבטא גם בדרך אחרת, פרט לעליית
 מחירים, היינו הצטברות, חומר נפץ של אמצעים ליקבידיים, וטמיק
 שביב אחד להדליק אותם; או אפשר כלל לא להתקדם לקראת עצמאות כלכלית.
 אם ברבע הראשון של שנת 1954 הגרעון הטסחרי עלה, טגדילים את היצוא
 וכקטינים את היצוא, או לא טגדילים את היצוא בטידה טספקת, טירוש הדבר
 שובריח את האינפלציה על חשבון הטמזן הטסחרי, על חשבון התראקות
 עצמאות כלכלית.

לחבר-הכנסת בז'רנו אני רוצה לומר שלא
 מדובר כעת על ביצור כלכלי, מדובר כעת שאנו חיים הודות ל-200
 טיליון דולר ללא תטורה, ואין בטחון שנוכל לקבלם לאורך ימים.
 אילו לא היינו חיים על טתנות, הייתי אומר: להרים את רמת החיים. אולם
 הטסק שלנו הוא טסק טגטתי, יש לו תכלית והיא - עצמאות כלכלית, ורק
 כשנשיג אותה נוכל להפנות טצרכים לתצרוכת. ואני הראתי במספרים כיצד
 הפנינו את כל גידול הייצור לתצרוכת פנימית, לא שיפרנו את טמזן
 התשלומים, כעת הפסקנו לשפר - ברבע הראשון של שנת 1955 יש גרעון בטיליון
 יותר גדול מאשר באותה תקופה בשנה שעברה. אני אטרת ואני
 חוזר ואומר: דרך זו איננה דרך. והיא קטורה. באופן ישיר בהתראבות
 טונטרית.

הטברתי שהמכבש הזה של הדפסת כסף טועל
טהר יותר מכל מכונה תעשייתית, לאורך ימים אי-אפשר לנהל מדיניות כזו,
כי זה טורח פעם להספיע על רמת המחירים. היות ויש יציבות, היות
והתיצב הדולר השחור והמחירים לא עלו, יש אפשרות לשטור על איזון זה,
אם לא זורקים למשק מוקשים של התרחבות מונטרית. עובדה היא שהייצור עלה,
עובדה שהייצור לא נפגע, הוא עלה במידה כזו שאי-אפשר היה לשער. עובדה
גם שאין מבטלה. כשקראתי בחוץ לארץ את המספרים האלה, לא רצו
להאמין לי, שכל זה נעשה עם שמירה על יציבות כלכלית.

אם זה נתן תוצאות טובות, למה צריך לשנות
את המדיניות? - ראשית, אני שומר שזה לא נתן די תוצאות טובות, כי בנקודה
אחת, שיפור מאזן התשלומים, לא הסגנו דבר, לא התקדמנו טהר לקראת
עצמות כלכלית, וזהו אחד הצדדים השליליים. חבר-הכנסת הרוא לז טציע
ללכת עוד יותר בדרך של הרעת מאזן התשלומים, על ידי התרחבות מונטרית.
אסרתי כבר שאסרו לי בחוץ לארץ שהיינו צריכים להגדיל את המצעי התשלום
ב-2 - 3 מאוזנים ולא יותר. על כך שאל חה"כ בז'רנו: איך היינו מגדילים
אז את הייצור? אני עונה על כך: לא מסכתי את ידי על דברי פר יעקבסון.
הוא אסר: נכון שהגדלתם את קצב הייצור, אבל הייתם צריכים להאמנות אותו
להגדלת היצוא ולהקטנת היבוא. זו היתה דעתו. אבל בין 2 - 3 מאוזני
לבין 18 מאוזני יש הבדל של 15%, ועל 15% אלה אני מוכן להתחלק.

אין אני טכיר בזה שלמדיניות הזאת
היתה השפעה שלילית, ולא יכול היה להתפתח ייצור כזה לולא מדיניות כזו,
אבל המזוהה בעינה עוסדת: אין להפריז בהגדלת המצעי התשלום.

לשאלת חבר-הכנסת ציזלינג, בדבר הלוקת האשראי
לחקלאות בין 3 ענפים, לא אוכל לענות היום, אנו נבדוק את הדבר.

אשר למספרים שהבאתי על הצריכה: סטטיסטיקה
זו נוגעת לצריכה של פועלים, אנו בחנו סקטור קונים זה ולשם כך לקחנו
סוג מיוחד של חנויות. לכן כל הניתוח שעשה חבר-הכנסת ציזלינג, שהעשירים
קנו כלי באת ומכשירי-כתיבה, אינו נכון, העשירים כלל אינם מופיעים
בסטטיסטיקה זו. אנני מדוע הצריכה בסכולת עלתה פחות: מפני שחלק גדול
של מצרכי הסוון הם בקיצוב, וחנויות אלו אינן מוכרות תוצרת טריה.

אין זה ספריך את טענותי. א. ציזלינג:

מה מבחנו עושים כדי לטנוע בניה לוקסורזירית?
יש הוראה כללית לבנקים שאין הם צריכים
לטמן בניה זו. והוראה זו נשטרת.

לשאלת חה"כ ציזלינג בדבר המדיניות המיסקלית
לא אוכל לענות במסגרת ארה זו. יש בעיות של פריון עבודה ועוד, שלא אוכל
לגעת בהן דרך-אגב.

לחבר-הכנסת הרצפלד ברצוני לומר רק דבר אחד:
עליו ללמוד מהפרוטוקולים של השבתיים האחרונות - ישוה את התוצאות
לבנואות שהוא ניבא, ותהיה זו תשובה ספיקה לגטרי. מה היה קורה אילו
קיבלנו את הצעותיו - אינני יודע.

לחבר-הכנסת פורדר אני יכול לענות רק בקוים
כלליים. אני לא אסרתי שבנין בכל מקרה פסול, אסרתי שהשאלה היא של כמות -
כמה מצעים אפשר להקדיש לבנין.

אין אני מסכים שלכל עליה של סחורות צריך
להתאים עליה של המצעי התשלום, כי זה נותן שוב טעל קסטים.

איבני מסכים שצריך להשוות את אמצעי התשלום לכסות המטעם של סארכים שנוספו, על ידי הפרט של יבוא ויצוא, אמצעי התשלום אפשר להגדיל אבל לא באותה מידה, בשנה שעברה היינו צריכים להגדיל את אמצעי התשלום ב-12%, תחת זה הגדלנו אותם ב-18%, השנה גידול זה בטווח, ואני פוחד שמצטברים חומרי-נפץ העלולים להתפוצץ ולגרום לזעזועים בטווח.

אני לא אגיש דו"ח שהחוק אינו סחייב אותי; ואני מקוה שהדו"ח הבא לא אצטרך להגיש בחודשים הקרובים. אגיש את הדו"ח הבא רק כשהחוק יכריח אותי לכך. אז בודאי אסתדל להציע הצעות קונסטרוקטיביות. אני גם טוכן לדבר בפני ועדת הכספים על אמצעים אלה.

היו"ר י. גורני:

לדיון שלנו יש אחיזה בסעיף 35 של חוק בנק ישראל האוסר: עלו אמצעי התשלום ביום מסויים ב-15% או יותר על סך כל אמצעי התשלום שהיו אי-פעם בתוך שניים-עשר החודשים האחרונים שלפני אותו יום, יגיש הנגיד סיד דין וחשבון על כך למטעלה ולעדת הכספים של הכנסת, ובו יפרט את הסיבות שגרמו לדעתו לעליית אמצעי התשלום ואת ההצעות שהוא מציע למטעלה בדבר האמצעים שיש לזקוט בעקבות העליה האסורה. נגיד הבנק לא הציע כל הצעות נוספות חוץ מאלו שהציע בדו"ח, לכן אני חושב שבזה אנו יכולים לסיים את הדיון. אנו לא צריכים להסיק שום מסקנות.

אני סודה לנגיד הבנק על הרצאתו.

חוק עידוד הוצעות הון

היו"ר י. גורני:

כידוע סיימנו את הדיון בחוק עידוד השקעות הון, אולם הנחת החוק על שולחן הכנסת פורדר להציע הצעה נוספת, ורציתי לאפשר לוועדה לברר את השאלה עם שר האוצר.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את שר האוצר

ביט הועדה על הולדת נכדו.

י. פורדר:

אסתדל לנטק את הצעתי במסגרת של חמש דקות, ולעשות מה שלדעתי קשה טאד - לשכנע את שר האוצר. אני מקוה שאחרי הנסקה טאד קצרה ומסכנעת, הוא יהיה טוכן לקבל את הצעתי.

אם לסכם את הביקורת שהיתהמסביב לחוק

הסקורי, הרי במספט אחד אפשר לוטר שהיתה עטדה בלתי-מתאימה לחברות. סצד אחד היה ברור שהמכשיר העיקרי להשקעות הן החברות, אבל דווקא בחוק זה קופחו החברות, מפני שהוטל עליהן לשלם את כל עט ההכנסה. בא התיקון וכל אחד חשב שהוא יתן למפעל טאושר בצורה של חברה אותה עטדה כטו שיטבה ליחיד. זו היתה, לפי עניות דעתי, הכוונה הסקורה ית - לשפר את עטדתן של החברות כדי למשוך יותר הון. בודאי שאני יודע שחוק זה אינו האמצעי היחיד, אבל הרבה תלוי גם בנו.

עשיתי חשבון - וטר ברוש אישר אותו -

טבעל טניות שיש לו דיבידנדה יצטרך לשלם 44%. ברור שבטצב זה הונק אינו יכול למלא את התפקיד שביקטנו להטיל עליו, ששר האוצר הטטיע בנאוטו, כטאמר שאנו רוצים לתת לחברות טעלות כאלה. אם נביא בחשבון שבתורכיה לא טשלטים כלל עט הכנסה, ובאטריקה הדרומית נותים כל טיני יתרונות והקלות, הרי ברור שאנו עוטים שגיאה רצינית כי לא נוכל לעטוד בהתארות כזאת.

אם שר האוצר של טרילנת ישראל אינו רוצה לתת יותר הקלות, הוא מחוייב לוטר זאת. אני מתנגד שעל ידי טייטלס בחוק - ואני מניח שרוב חברי הכנסת לא ידעו במה מדובר - יירוצר רושם מוטעה. אם מטיבות מדיניות וקופתיות איננו יכולים להקל יותר על מסייעי הון, צריך לוטר זאת, ולא על ידי נוסח בלתי ברור ליצור את הרושם שנותנים יתרונות כסאין נותנים אותם. עובדה זו תגרום לאכזבה, לתזובה בגדית פטיכולוגית בגד השקעות. מנקודת מבט פטיכולוגית לא יכול להיות ויכוח שזו שגיאה. מנקודת מבט כלכלית גם לא יכול להיות ויכוח, מפני שאנו מחוייבים למשוך יותר הון. יכול להיות ניטוק פייסקלי, ואני מאד מעריך אותו, אבל אני עונה לכך: הרי הסדובר הוא בטכום קטן, סכום מינימלי, כי כמה חברות יש? אבל אם נצליח למשוך יותר הון - בודאי שהאוצר לא יפסיד. היתרונות עולים כל כך על החסרונות, שאני מבקש את שר האוצר לקבל את הצעת, מפני שאין זה דבר הטובי במאלוקת.

שר האוצר ל. אשכול:

חה"כ פורדר אומר: אם תאטר שזהו גיטוק פייסקלי, אני מאד מעריך ופחטיב אותו.

אני אומר שזה באמת ענין פייסקלי; כל זה נובע מכך שאנו חושבים כי בחוק לנו כסף. כטובן שאפטר לטעון: היות ואין הרבה חברות, אין זה סכום גדול. השנה עסקנו בכמה סוגיות של ענייני מסים, היו ועדות מורכבות מנציגי חוגים שונים, בעלי גישות שונות, הגענו לאיזה דבר, לאמר שהתגברנו על לחץ מצדדים שונים. בענייני מס תמיד אפשר לדבר בהגיון רב, שלא יהיה אסון אם נקטין קצת. אפשר לוטר שזה יוצר אטרקציה, שההכנסות תגדלנה, שוחחתי עם מר ברוס ועם מר שרף ועברתי על כל הטאבקיט שהיו לנו עם ועדות שונות בענייני מסים. לא איכפת לי שנעדר שנה תהיה טוב ועדה - ואני בטוח שכך זה יהיה - כי טרם גטרנו לשפץ את סבנה המסים שלנו. אולם אינני יכול להסכים להוציא דבר אחד מהסבנה הזו, טוב או רע. השאלה היא כעת שאלה פייסקלית, ואם יש מעט חברות, אז מה החשיבות של התיקון?

אני זוכר שאותו חבר-הכנסת פורדר טען:

50% זאו שיעור מתקבל על הדעת. עכסיו הוא אומר: פחות מ-50%. אנן טבאל: מדוע לא אתן הקלות לעוד חוגים, לאדם העובד שכל עסקו, כל ריחא 250 ל"י לחודש? דוטני שהוא צריך להיות הראשון. וכולנו היינו סרניסיים את עצמנו מאוסרים אילו יכולנו להטיל פחות על האדם בעל ההכנסה הקטנה.

ההצעה לא נראית, ואני מקווה שחה"כ פורדר לא יגיש הסתייגות. בעוד שנה נדון לוב.

י. פורדר:

אני מבקש להצביע את הצעתי; אתחשב בדבר אם להגיש הסתייגות או לא.

הינ"ר י. גורי:

חה"כ פורדר מציע להוסיף: בתבואי שעל אותו חלק מהכנסתו החייבת במס, אשר מקורה בררוחים משתלמים על מניות של חברה שהנה מפעל מאושר, לא יהיה יחיד כזה חייב לשלם מס בשיעור העולה על 12.5% מהכנסה כזו.

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ פורדר, כנ"ל - לא בתקבלה

3403